

АНАЛИЗ НА ФРЕНСКАТА СИСТЕМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТЕРОРИЗМА. МРЕЖА ЗА РАННА ТРЕВОГА

проф. д-р Ненко ДОЙКОВ,
директор на Лаборатория за специализирани изследвания
на рисковете и сигурността,
Нов български университет

Prof. Nenko DOYKOV, PhD
Director of the Laboratory for specialized studies
of the Risks and Security,
New Bulgarian University

Резюме: В този доклад се защитава тезата, че в съвременните условия, за да се реагира адекватно на терористични нападения, е необходимо да бъде структурирана високоефективна система, която да бъде използвана от различните организации участващи в цялостния процес за справяне с инциденти предизвикани от терористична дейност. За тази цел ще бъдат анализирани някои от мерките, които са предприети от Франция, за да отговори на терористичните заплахи. Поради ограничения формат на един доклад, в настоящото изследване не може в детайли да се анализира цялостната френска антитерористична политика, но нашата амбиция е да очертаем рамките и нейната специфика.

Ключови думи: съвет за вътрешна безопасност, дивизия за борба с тероризма, мрежа за ранна тревога, маркиране и проследяемост.

Summary: The report argues that in present conditions, in order to respond adequately to terrorist attacks high-performance system needs to be structured that can be used by various organizations involved in the whole process of dealing with incidents caused by terrorist activities. To achieve this we will analyze some of the measures taken by France to respond to terrorist threats. Due to the limited format of the report, we cannot discuss in detail the overall French anti-terrorist policy, but our ambition is to outline the framework and its specificity.

Keywords: Internal safety council, division for combating terrorism, early alert network, marking and traceability.

Френските специални служби имат дългогодишен опит в борбата с тероризма и за да противодействат на различните проявени форми на тероризма, във Франция са изградени структури, които на различни нива се занимават с пресичане и неутрализиране на терористична дейност. Във Франция правомощия за борба с тероризма основно имат: Дивизията за борба с тероризма (Division Nationale Anti-Terroriste - D.N.A.T.), Бригада за борба с тероризма ("Brigade Anti-Commando" – BAC), Централното управление за общо разузнаване (DCRG), Централното управление на съдебната полиция (DCPJ), Службата за външно разузнаване (DGSE), контраразузнаването (DST) и Групата за намеса на националната жандармерия ("Group Interventional Gendarmes Nationales" – GIGN). За провеждането на съвместни

антитерористически операции могат да се привличат експерти и от други служби, и организации.

В състава на Дивизията за борба с тероризма има и два специализирани изследователски отдела - по международен тероризъм и сепаратизъм.

От септември 1986 година дейността на посочените структури се базира на специалното антитерористично законодателство, което определя тероризма като: *"индивидуални или колективни действия, насочени към грубо нарушение на обществения ред със заплахи или терор"*. Като основна задача на тези подразделения се явява разследването и пресичането на дейността на терористичните структури, както и логистичната поддръжка на терористични организации на територията на страната.

Съдебната полиция, която е в състава на Националната полиция, е основната структура, контролираща спазването на закона и разследваща авторите на престъпления на територията на страната.

До 2014 г. Централното управление за общо разузнаване координираше работата по борбата с тероризма във Франция на повече от 700 човека и на около 150 сътрудници на Централното управление на съдебната полиция .

Координацията и обмяна на информацията между контраразузнаването, Централното управление за общо разузнаване и Службата за външно разузнаване се осъществява в рамките на дейността на Отдела по координация на борбата с тероризма, под ръководството на генералния директор на Националната полиция.

През май 2002 година във Франция бе създаден *Съвет за вътрешна безопасност*. Задачите на Съвета се заключават в определяне на направленията на политиката за вътрешна безопасност и нейните приоритети. Съветът за вътрешна безопасност осигурява взаимодействието и координацията на действията на различните министерства, установява целесъобразността и адекватността на предприеманите мерки в областта на обезпечаването на вътрешната безопасност, осъществява контрола по законопроектите, касаещи обществения живот.

Съветът е подчинен непосредствено на Президента на Републиката и в състава му влизат: министър - председателя, министрите на вътрешните работи, правосъдието, отбраната, икономиката и финансите. В зависимост от решаваните задачи, в състава могат да се привличат и други министри.

На 2 май 2014 год. във Франция е публикуван указ, в съответствие с който е създадена Генерална дирекция за вътрешна сигурност . От 12 май 2014 год. новата структура официално замени, създаденото в 2008 год., Централно управление за вътрешно разузнаване. Генералната дирекция за вътрешна сигурност вече е пряко подчинена на министъра на вътрешните работи, а не на генералния директор на Националната полиция, както беше подчинено Централното управление за вътрешно разузнаване.

Действия по време на терористичен акт

Още през 1978 г. във Франция е разработена концепцията на плана „Вижибират“ (Vigipirate) - централизирана система за координация между няколко министерства. Вижибират е неологизъм, съставен от думите бдителност, превенция и защита и координация между различните власти (държава, министерства и колективни органи на

управление). В плана "Вижипират" е разработен списък с 40 възможни и целесъобразни мерки, за изпълнение от френското правителство за действия при случаи на кризи от различен характер.

Системата "Вижипират" се състои от две фази, изпълнението на които се определя от степента на реалната терористична заплаха. На различните етапи от изпълнението на отделните фази е предвидено и мобилизация на полицията и жандармерията, които могат да си взаимодействат с BBC, BMC и пехотата. Двете фази на плана Вижипират са: *нормална* и *усилена* (Vigipiratesimple и Vigipiraterenforc). Въоръжените сили участват само във втората част на плана.

Планът е бил задействан и приложен на практика за първи път през 1985 и 1986 години, а по късно и за четири месеца - от януари до май през 1991 година по време на войната в Персийския залив. Планът също така е бил задействан и при серията от взривявания на автомобили във Вийербан през септември 1995 година, след взривовете в метрото през 1996 година, както и през 1998 година по време на световното първенство по футбол. Между 2003 и 2014 планът "Вижипират" бе реорганизиран на четири нива - от жълто до пурпурно. На най-високо ниво е бил при атентатите от юли 2005 в Лондон. Само веднъж е бил на пурпурно ниво, след убийствата в Тулуза и Монтобан, извършени от Мохамед Мера.

От 2007 терористичната заплаха във Франция е оценена като "постоянна". След терористичните актове в Лондон правителството на Франция прие срочно комплекс от нови мерки насочени към подобряването на противодействието на тероризма.

През 2014 година бе съставен нов план "Вижипират" с опростени кодове за предупреждение, които вече се обявяват само с две нива в публичното пространство. Второто, най-високо ниво на опасност предвижда ограничение на събирането на хора, въвеждане на мерки за сигурност за някои полети или използване на въздушни и морски средства за отбрана. Бе разработен и специален *"Антитерористичен пакет"*, който включва усилване на контрола на телефонните разговори и електронната поща, а така също и активно участие в реализацията на плана на Еврокомисията за контрол над търговията с взривни вещества.

Министерството на вътрешните работи, все по-систематично започна да изселва тези, които според бившия президент на Франция - Саркози, *"не уважават френските ценности, и не са граждани на Франция"*.

Преследване на терористите

През 1963 година във Франция е създаден извънреден военен съд под името *Съд за безопасност на държавата*. Тази съдебна инстанция е създадена в противоречие с обичайната френска юридическа система. През 1981 година властите във Франция решават, че заплахата от тероризма е намаляла и отменят Съда за безопасност на държавата. Отново обаче през 1986 година, когато заплахата от тероризма надвисва с нова сила над Франция, започват дебати за въвеждането на нови юридически процедури за усъвършенстване на борбата с тероризма. В следствие на тези дебати, за преследването на терористите е създадена специална законова процедура, която и до сега е част от законодателството на Франция.

Към настоящият момент главното действащо лице във Франция по въпросите на борбата с тероризма е фигурата на *Специалния съдия*, който съвместява въпросите на прокурор и съдия във върховния съд в Париж.

Терористичните актове в цяла Франция, както и тези зад граница, които засягат френските интереси, се разследват само в Париж.

Терористите, потопили в кръв и страх Париж и Брюксел, са стреляли с автомати, приличащи на „Калашников“. Източна Европа е най-вероятният източник на оръжията, тъй като там трафикът на малки смъртоносни оръжия е голям сенчест бизнес.

Само през 2009 г. френската полиция залови над 1500 незаконни оръжия и над 2700 през 2010 г. Броят на незаконните оръжия във Франция набъбва с двуцифрени проценти годишно, съобщава френската съдебна полиция, позовавайки се на данни от базираната в Париж "Национална обсерватория за борба срещу противообществените прояви".

Френската концепция за противодействие на трафика на оръжие

Ситуацията в международен мащаб улеснява трафика на оръжие и въпреки, че европейските държави постигат съгласие за основните регулаторни принципи, незаконната търговия продължава. Открити са много оръжия, идващи от Балканите. Неотдавнашната употреба в Парижките предградия на оръжия, предназначени за военни цели, за нападение срещу полицейски служители и цивилни граждани, доведе до редица промени във френската концепция за противодействие на трафика на оръжие. В очите на Европа, големи количества оръжие са оставени без контрол и подхранват незаконния трафик. Замесени са две категории контрабандисти:

- Лица, участващи в "трафик в малък мащаб", използващи пътните инфраструктури;

- Престъпни групи с местни или международни структури, които имат достъп и разпространяват оръжия, причиняващи по-големи унищожения, търгуващи с по-големи количества. Те са съставени предимно от лица от бивша Югославия, действащи организирано и създаващи "временни" складове, за да задоволяват бързо търсенето. Във Франция те често разчитат на членове на Диаспората (Източен Париж, френската Ривиера).

Основните способи за снабдяване на френския пазар са:

- Пътищата (в леки автомобили, редовните междуградски автобуси и др.);
- Железницата;
- Пощенски пратки или записи;
- Мероприятия от рода на "продажби на оръжия", замаскирани като други продажби.

Този трафик снабдява както организираната и тежка престъпност, така и криминалните кръгове, и високорисковите градски зони.

Засилване на борбата на ниво Европейски съюз

С Европейската директива 91/477 (изменена през 2008 г.) се засилва борбата срещу този вид престъпност като се ограничават условията за притежание на оръжия.

Франция и Швейцария стоят в основата на разработването на Протокола за огнестрелните оръжия към Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност. Този протокол изисква международно сътрудничество като:

- подобряване на условията за маркиране и проследяемост;
- опазването на информацията;
- въвеждане на инкриминациите и задълженията в областта на международната търговия.

Той е ратифициран също така и от Албания, Босна и Херцеговина, бившата Югославска Република Македония, Черна гора, Сърбия и Словения.

Обмяната на информация е съществено условие за работата върху незаконния трафик на оръжия, боеприпаси и взривни вещества.

Точно това, по наше мнение, е нужно да се подобри, защото считаме, че чрез по-добро сътрудничество и по-добро познаване на явлението ще се борим по-ефективно с тази заплаха.

Във Франция съществуват около 2000 депа за съхранение на взривни вещества и боеприпаси:

- 1500 депа до 50 kg взривни вещества и боеприпаси;
- 300 депа от 50 kg до 2 тона взривни вещества и боеприпаси;
- 120 депа, получаващи над 2 тона взривни вещества и боеприпаси.

Централна дирекция “Криминална полиция” с нейния Централен отдел „Оръжия, експлозиви, чувствителни вещества“ е основната структура, която е натоварена да ръководи и координира борбата с нарушенията за производство, притежание, търговия и незаконно ползване на: оръжия и боеприпаси; експлозивни продукти; чувствителни вещества (ядрени, биологични, химически).

Мрежа за ранна тревога на Г6 (E.W.S. – S.A.T.)

На 16.02.2005 г., испанските власти разкриват пред техните партньори проект за бърза тревога, свързващ германци, британци, италианци и французи. Системата е анализирана по време на срещата на високо равнище в Гранада на 14 и 15 март 2005 г. на министрите на вътрешните работи на Г5, по време на която тогавашният френски премиер Доминик дьо Вилпен обявява, че френската точка за контакт ще е Централната дирекция на Криминална полиция, компетентна в областите покрити от мрежата за тревога.

Цели на мрежата за ранна тревога на Г6

В мрежата за ранна тревога на Г6 участват Германия, Испания, Франция и Италия. Предвидено е в близките години да се присъединят Обединеното кралство и Полша. Очаква се и реализирането на проект за разширение в останалите страни-членки на ЕС.

Мрежата за ранна тревога на Г6 засяга:

- кражбите, загубите на контрол, изчезванията;
- оръжия, експлозиви, вещества NRBC, годни да се използват от терористични групи.

Основна цел на мрежата за ранна тревога на Г6: разпространение на тревогата между страните партньори от мрежата.

Съществуваща система: Системата: EWS (early warning system) е базирана на няколко принципа:

- Опростена, но бърза комуникация;
- В случаите на кражба, отклоняване и загуба на оръжия, експлозиви или чувствителни вещества, които могат да се използват от терористични организации;
- Определяне на централни точки за контакт в 5 страни членки;
- Мисия:
  - Осигуряването на проследяване на информацията на всички случаи;
  - Съставяне на синтетични фишове (съставени на английски език);
  - Качване на информацията във възможно най-бързи срокове в испанския Център за професионални проучвания в информатиката и компютрите (централна точка на контакт) посредством осигурена система за комуникация;

Участници и процедури

- Местна служба, сезирана за инцидента: изпраща съобщение до Националната точка за контакт;
- Национална точка за контакт: съставя съобщение за инцидент, изпратен до испанския Център за професионални проучвания в информатиката и компютрите чрез осигурена Интернет връзка;
- Испанският център за Професионални проучвания в информатиката и компютрите: предупреден чрез имейл, се запознава и препредава съобщението за ранна тревога до другите национални точки за контакт на страните-членки на G6;
- Националните точки за контакт: разпространяват тревогата според техните собствени процедури.
- Съобщения, изпратени благодарение на приложение Web, достъпно чрез интернет: <https://servicio.mir.es/webcepic/login.jsp> ;
- Всяка национална точка за контакт разполага с потребителско име и парола за връзка;
- Сигурна поща;
- Възможност за свързване с националната база данни;
- Номерът на инцидента се издава от системата;
- Центърът за Професионални проучвания в информатиката и компютрите информира и е информиран чрез имейл за изпращането на съобщение за инцидент, която трябва да се консултира на интернет сайта;
- Благодарение на приложение “Oracle” е възможно да се визуализират получените данни от CEPIC и да ги предаде за препращане към местните служби.

Заклучение

Борбата срещу тероризма и предотвратяването на радикализацията и вербуването на граждани на ЕС от страна на терористични организации продължават да бъдат предимно от компетентността на държавите членки, но сътрудничеството на европейско равнище е от съществено значение за ефикасния и ефективен обмен на информация между правоприлагащите служби, за да се справят с трансграничния характер на заплахата от терористи. Ето защо считаме, че е необходим съгласуван европейски подход и че той ще внесе добавена стойност по отношение на

координирането, и хармонизирането по целесъобразност, на законодателството, което се прилага в пространство, в което европейските граждани имат свобода на движение, както и по отношение на постигането на ефективност на превенцията и мерките срещу тероризма.

Борбата с трафика на огнестрелни оръжия следва да бъде приоритет за ЕС в борбата срещу тежката и организираната международна престъпност, считаме, че реализирането на проекта за разширение на Мрежата за ранна тревога на Гб ще допринесе за по-добри резултати в тази насока.

Използвана литература:

- 1. Материали от специализиран курс “Обучение по безопасност и оцеляване в правоприлагащата дейност”*
- 2. Материали от обучителен семинар на тема “Европейска сигурност и противодействие на тероризма”*